

Діло

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок Ч. 10, П. пов.
Конт. почт. ш. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Год. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рубрикі не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 ш. фр., Чехо-
словацчині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

в СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ до АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Події на Литві.

Берлін, 20. грудня 1926.

„Фосіше Цтг.“ подає опис ковенського перевороту, що відбувся вночі в четверга на п'ятницю. Відділ війська з передмістя „Шанці“ вдерся на силу до замку през. Грініюса і приневолив його підписати два декрети. Одним Грініюс зголосив свою димісію, а другим розавдав сойм. Потім президента арештували і відвезли до міністерства війни, яке тимчасом заволоділо соймом. Сойм радів і не знав нічого про події. Коли офіцери і військо ввійшли до салі засідань, счинилися метушня серед послів. Деякі послі хотіли ставити спротив, не хотіли кинути салі. Рано було заняте ціле місто. На вулицях розтаборилося військо. Тепер, хоч залегалізовано переворот, арештування тривають далі. Завішено соц. часописи, а також одну робітничу газету. З робітничих провідників арештовано около сто людей.

Рижська преса повідомляє, що кілька днів перед переворотом приїхав до Ковна на спеціальне припорушення III. інтернаціоналу провідник литовських комуністів Мішкевічюс; він мав вказівки уладити комуністичне повстання в Ковні ще перед Різдом. Мішкевічюс скрився мабуть у локалі більшовицького посла в Ковні. Зараз після перевороту командант ковенського гарнізону полк. Гловаксіс хотів увійти до більшовицького посольства й арештувати Мішкевічюса, але боявся спричинити дипломатичний конфлікт, тому понехав цей намір.

На засіданні сойму 19. грудня, як відомо, з 88 послів узяло участь 44. На вступі засідання оголошено резигнацію през. Грініюса і Ставгайтиса маршалка сойму та відкликання резигнації віцемаршалка сойму Цехановічюса. Потім маршалком сойму вибрано Стулгінсіса, а президентом держави Сметону (38 год. на 40 послів). През. Сметона і прем'єр Вальдемарас у відозві звивають військо підпорядкуватися новій владі.

Ковно подобає на воєнний табор. По вулицях патрулює військо. Урядові будинки, головно залізничні об'єкти, обставлені військом. З Ковна надходять вісти про поважні бої між військами, вірними давньому урядові (які машерують із Маріямполя) і військами, які за явилися за новим урядом. Двом міністрам поваленого уряду (мін. внутр. справ і мін. війни) вдалося втекти з Ковна. Вони є в Маріямполі й організують акцію проти уряду Сметони й Вальдемараса. Шла прикордонна смуга Маріямполь-Вилковиськ нібито заявилася за давнім урядом. Подібні вісти надходять і з інших гарнізонів. Друга група противників уряду Сметони рекрутується з прихильників відкликання до СРСР і комуністів. Сильний комуністичний рух замітний у Шавлях.

У ковенській пресі появилася відозва союзу шавлісів, у якій повідомляють, що на засіданні центральної управи порішено, щоби шавліси не починали ніякої акції без відомо центрального союзу. Шавліси повинні пам'ятати, що з огляду на зовнішнього ворога мають бути готові.

Голова литовської делегації для переговорів із СРСР, Пурицкіс, який

тепер є у Москві, одержав від нового уряду пропозицію вертати до Ковна і здати звіт про хід литовсько-більшовицьких переговорів.

Прем. Вальдемарас заявив кореспондентові „Явнакас Зінас“: Що торкається СРСР, то ратифіковані більшовицько-литовські договори полишаються в силі і новий уряд шануватиме їх. Переговори, навізані з припорушення давнього уряду, вестиме даліше литовський делегат у Москві Пурицкіс. Економічні зобов'язання новий уряд прийме також, коли умовини будуть можливі до прийняття. Ніякі зміни литовської політики до Польщі не є передбачені. Зрештою між Литвою і Польщею не існують ніякі взаємини. Всі знають, де є головна перешкода. Силою тої справи рішати не будемо. Новий уряд повинтає щиро виходити Польщі для зліквідування конфлікту.

Процес 151.

За приналежність до української
постановчої організації.

Полісудн. Вол., 17. XII. 1926.

Розправа з 16. грудня 1926.

Зізнавали даліше свідки оборони, переважно в'язні, що сиділи в обвинуваченні разом в тюрмі.

Свідок Антін Невеліч зізнає, що сидів у 1925 р. в тюрмі разом з В. лод. Вишнівським, який в часі проходу пенітенції свідко від об'являючих обвин. Степанюка зізнає під впливом репресій поліції. Свідок бачив сліди побиття в обвин. Писарюка.

Свідок Микола Сорока зізнає, що обвин. Долінський Петро жалувався свідкові в тюрмі на побиття Жарембою, Ткачуком і Кашуком при допитах на поліції. Роздавалися і в'язувалися та показували знаки на плечах і п'ятах від побиття.

Свідок Антін Станько зізнає, що з тюрмениного шпиталю знає обвинувачених Стефана Лемішку, Когуту, Мазура і Петра Долінського. Бачив їх, як приходили побити до шпиталю. Особливо при лікарських оглядах зауважив свідок в Долінського сліди від побиття на лиці, на плечах, на руках і ногах. На просьбу обвинуваченого про посвідку побиття, сказав лікар, що такої не може дати.

Свідок Микола Квітницький зізнає, що сидів з обвин. Нестором Байдою в одній келії у володимирській тюрмі. Свідок бачив, як по допитах на поліції Нестор Байда ходив до тюрмениного фельчера для замання йодину до слів від ударів. Фельчер дуже дивувався і питав обвинуваченого, де його так побили. На просьбу видати посвідку про побиття фельчер сказав, що без дозволу начальника тюрми того зробити не може.

Свідок Іван Придиба зізнає, що сидів у тюрмі разом з обвин. Мазурком, що показував йому сліди від побиття тайного поліцією при допитах на лінії на плечах. При тім просив свідка, щоб затримав собі цей момент і, як буде розправа, був йому за свідка. Про те саме просив і обвин. Паламарчук, що приїхав був з лужської тюрми з побитою ногою, вибитими з лівої сторони зубами і з синяками на тілі. Свідок бачив, що обвин. Стах Пучковський приходив двічі з допитів з побитим лицем.

Свідок Пилип Гринюк зізнає, що сидів у 1925 р. в тюрмі з обвин. Костиюком Гринцем і Кльоном Зиндлем. Перший мав по допитах побити дуже груди, а другий був покусаний собакою в ногу.

Red. czas. „Dziło“ we Lwowie. Pr. 5570-26. W imieniu Kierownictwa Polityki i sądu okręgowego karny orzekł, że wolność Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dziło“ Nr. 280 (10.957) z dnia 17. grudnia 1926 pod tytułem: „Cierwona szostka“ uster od słów: „Czerwona szostka“ do końca artykułu, zawiera wiadomości zbrodni z § 62a) uk. i wyroku z art. VIII, ust. 17, 19. 1902 zalecając zarządzenia przez Prokuraturę dnia 16. 12. 1926 konfiskata jest nieprawidłowa i zarządził zniszczenie — całego nakładu.

Ред свідків зізнає, що сиділи в ковельській тюрмі з обвин. Василем Бернцким, Нестором Байдою, Никифором Іванчуком, Родіоном Зубеню, Полінуком і Гойраком. Названі обвинувачені послали на собі сліди побиття і жалувалися на побиття поліцією при допитах будучи в келії, будучи у лікарні. Особливо Василь Бернцкий мав через побиття ушкоджені уха, з яких текло довший час. Дуже був ушкоджений фізично Нестор Байда і Родіон Зубеня, що мав побоями ушкоджені крижі і його мусли підводити й носити до лікарні.

Свідок Шевчук Оніфр зізнає, що знає обвин. Анатолія Шляшона з в'язниці. Був він дуже побитий, а ноги його були поухлі. Голова, що була його позія, щоб вимусити зізнання.

Свідок Тимофій Тимчук зізнає, що знає обвин. Анатолія Кидія з володимирської тюрми. Бачив у нього синяки на плечах і ногах, а зі слів обвинуваченого довідався, що була його поліція в Грибоні на постеруку. Розував свідок обвин. Гаврилюка і бачив у нього поухлі від побиття ноги; обвин. Стаха Пучковського бачив дуже побитого, бо брани його двічі пізно вночі на допитах, а як вернувся, то мав випране на голові волосся.

Свідок Гісель Кранц, бутий центральний технік К. П. З. У., а тепер поліцейський в'язень, зізнає, що не може сказати, хто укривався під псевдонімом „Доріан“, бо це принесло йому неславу. Не може також сказати, хто був автором статті про жидівсько-польську угоду, поміщеної в берлінському часоп. „Internationale Presse-Korrespondenz“, бо це принесло йому шкоду. Однак зізнає, що автором тої статті не був обвин. д-р Майжель.

Свідок Хайм Дудельзак, поліцейський в'язень-комуніст, зізнає, що був з обвин. Олександром в одній келії і він жалувався свідкові, що його на поліції катували. Тому, що свідок говорить мішаними українськими і руськими словами, а не по-польськи, предсідник переривав його зізнання і каже принести рабіна на переводчика. Показалося, що рабін теж не може великий польоніст, а зрештою свідок сам почав відповідати на питання оборони, звернені до перекладачки, не діючи змоги перекладчиці посередничати. Коли згодом перекладчик освоївся зі свідком і свідок з перекладчиком і „полоніст“ зізнався, то свідок зачав часто звертати перекладчику увагу по українськи: „Не перекручуйте моїх слів“. На салі загальна веселість, предсідник зізнає присутніх до порядку. З великим клопотом удалося обороні відобути від свідка, що він не знає про ніякого Марка і що свідка 5 днів катували і він 2 рази мів: не називаються зізнання, зроблені ним на поліції, а не, що поліція сфабрикувала, те свідок суддя перемішав.

Свідок Волеслав Заблоцький зізнає, що він свідомий хорих у володимирській в'язниці. Пригадає собі, що обвинувачені Когут, Чесь і Кльоц голосили хорими і за побиття з просями в лікаря посвідки в тій справі. Лікар відмовлявся дати посвідку. У Кльопа свідок бачив виразні сліди від укушення пса, бо в той спосіб арештованого допитували, що пускали на нього пса. Свідок зізнає, що лікар лише констатував неадугу, а не встановлював причини недуги.

В зв'язку з вишніми зізнаннями свідків прокуратор постановив внесок, щоб покликати в тій справі на свідків начальників в'язниці і фельчера. Оборона внесок доповніє тим, щоб покликати ще лікаря. Суд внесок приймає.

Біржа.

Долари у прив. оборотах 898 і пів, 899.
Збіжжя.

Цини трохи йдуть угору з причини збільшеного заікалення хлібним збіжжям. Зате закордон, головном Румунія і Мадящина, оферують першої якості збіжжя до доставою на счень 1927 р., пшеницю по дол. 5'80, жито по дол. 4'20 льоко кордона станія.

wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odnowienia nakazu redaktorowi tego czasopiisma, by orzeczenie niniejsze umieszczać bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. 17. grudnia 1903 Dz. p. r. Nr. 4 z 1863 i z 1863 zalecając zarządzenia przez Prokuraturę dnia 16. 12. 1926 konfiskata jest nieprawidłowa i zarządził zniszczenie — całego nakładu.

Литовський переворот.

Львів, 21. грудня 1926

Маленька двоміліонна Литва переживає глибокі внутрішні потрясення. Несподіваний переворот довів до уступлення радянськості уряду Слєдєвічюса і президента держави Грініюса. Влада опинилася в руках переворотців д-р Сметони (як голови держави) і покликаного ним на премієра проф. Вальдемараса, лідерів антирадянської християнської демократії.

Литовський переворот в головних зарисах нагадує травневий переворот в Польщі. Тільки ролі де-що змінені. На чолі польського державного перевороту став рекламований представник лівиці (як описав виявилось, ця реклама відповідала дійсності), який виступив збройно проти русофільської правниці. В Литві навпаки, переворотом кермує виразник правниці проти радянськості лівиці. Наслідки перевороту — там і тут — однакові. Навіть то-жоними виступають форми і засоби для ліквідації перевороту. Вчителем Сметони був безперечно Писудський. Опанувавши більшість війська і адобувши владу, наказав він законодавній владі санкціонувати переворот. В його сліди вступив д-р Сметона, у власній особі приймаючи підпис президента держави з рук заскоченого випадками і при давленого союму.

Переворот у Ковні є логічним наслідком географічно-політичного становища Литви. Находячись на великому шляху між Заходом і Сходом, між капіталістичними державами західної Європи і СРСР, Литва недовго могла хитатися. Вона мусила вибрати між завзятями суперниками і прислуги або до зв'язку Пана-ропи — або до радянської унії. Литовсько-радянський пакт був безперечно висловом литовського радянськості. Однак асетаки здержливого, неповного. Було це радянськості з одного боку платонічне, а з другого теоретично-спекулятивне. Без сумніву, що дальший розвиток литовсько-радянських взаємин був би довів до поглиблення того радянськості, себ-то до ближчого зв'язку з СРСР, до ступеневого перетворення Литви в одну з комірок радянської унії. Радянсько-литовський пакт був — очевидно — дуже не на руку Англії, утворюючи поважну щільну в послідовно твореному нею антирадянському фронті. Зовсім природно, що був він також не на руку Польщі, бо розтягав мілітарні впливи радянського союзу також на північно-західну границю польської держави.

І прав-да, тут і там заявляються вістки, що в Поневежу (друге по величині місто сучасної Литви з 25—30 тисяч населення) чи „упромисловлені“ Шавлях (невеличке містечко) гуртується протипереворотова опозиція, однак ледви чи ці заходи радянськості і комуністів спинять дальший розвиток подій по лінії довершеного факту. Зрештою, вже розпочалася еміграція переполоханих, неприготованих і заскочених подіями комуністичну діячів.

власних читальних будиноків, тепер є їх уже 623 а крім того 94 в будові. Отже бачимо, що тут наші читальні проявили більше енергії та ініціативи ніж перед війною. Явище це дуже відраділо. Воно тим відраділо, коли взяти на увагу, що тепер будують доми обширніші та кращі як перед війною. Звичайно є в тих будинках і театральна сцеля і читальня і кімнати для кооперативів.

Перед війною було в читальнях 197.035 членів, в минулому році 121.651, а тепер 152.593. Читальні „Просвіти“ мали перед війною 2.364 бібліотек. Всі вони в часі війни були цілковито знищені. І коли в минулому році було 978 відновлених бібліотек, то в тому році є їх уже 1702. Бачимо, що зріст це надзвичайний, коли взяти на увагу протязь одного року. Число їх майже подвоїлося. Це явище треба визнавати передовсім з тією обставиною, що Головний Виділ клав у цьому році особливу вагу на організацію бібліотек та йшов їм у тому напрямі на стрічу, відпускаючи книжки на сплату і до того на дуже догідні рати.

Перед війною було в читальнях 218.861 книжок, в минулому році було їх 114.357 а тепер є 177.789. Проглядаючися ближче повоевненому життю читальень, мусимо ствердити, що кожна новозаснована читальня намагається відразу всіма силами дійти до власного дому. На це зуживає вона всю енергію та всі матеріальні засоби, якими розпоряджає. Правда, що не кожній вдається скоро досягнути своєї мети. Та не вважаючи на те, читальні заборобовуються цією справою до тої міри, що занедбують інші чисто освітні справи, як от хочби справу власних бібліотек. У цьому звітовому році можна ствердити на тому полі щось у роді перелому. І старші читальні з власними домами і новозасновані без власних домів починають звертати більше уваги на книжку, тобто на бібліотеку. Цю риску в життю наших читальень треба повитати. Колиж звернути увагу на самий зміст читальняних бібліотек, а також на політ за книжкою з уваги на її зміст, то прийдемо до ствердження, що найбільший попит мають твори белетристики а споміж них найбільше заінтересовання читальняних читачів до історичних оповідань і повістей.

Головний Виділ присвячував дуже багато уваги не тільки розповсюдженню книжки, не тільки засновуванню бібліотек, але й їх внутрішній, зразковій організації. В тій цілі видавав окремий кварталник п. н. „Бібліотечний Порадник“, а крім того постарався про видання окремої книжки Ст. Сірополька, присвяченої всеціль організації бібліотеки та її веденню.

З повищого бачимо, що на організаційному полі досягнула „Просвіта“ в минулому році дуже багато. Висвітлити ще й інші ділянки праці „Просвіти“ в рамках одної газетної статті важко, а тому ми й обмежуємося нині тільки до тієї ділянки. Хто цікавиться докладнішими даними про цілість просвітної праці, того відсилаємо до друкованого звіту товариства з діяльності за цей рік.

При звітах з діяльності поодиноких філій ми зустрічаємося з зауваженнями навіть у друкованому звіті 4-го, що подекуди інтелігенція не інтересувалася освітнім рухом і своїй праці туди не вкладала. На анкетах, що відбувалися в році, можна було чути такі самі зауваження адресу нашого духовенства. Та всеж це останнє все таки до деякої міри освітнім рухом інтересувалося. На те вказує хоч би ця обставина, що цього року аж в 448 читальнях були головами священики, а многи з тих читальень належали під їх проводом до найкращих. Однак тим не ослаблюється зауваження про відчуження від освітнього руху нашої інтелігенції взагалі. Вона відкинула від т. зв. органічної роботи по читальнях, а доказом на те, хочби ця

обставина, що як на наші відносини і на число наш і інтелігенції в Галичині, то в наших читальнях було за мало популярних викладів (1978), а ще менше курсів для неграмотних. Їх було цього року всього 55 у цілому краю. А поборювання неграмотності, цеж чи не найважливіша освітня справа. Навть створена при Головному Виділі окрема комісія для поборювання неграмотності цього року, на жаль, не функціонувала. І це явище дуже сумне та невідрадне.

Впадаєчим у вічі є також той

факт, що теперішня наша академічна молодь, у порівнянні з передвоєнною, про ятню роботу майже тиорувала, якщо не вийти ще кріпшого слова. Для неї видно та кож несимпатична систематична організація праці серед народу. А всеж так воно бути не повинно. Колиш наша молодь оживлювала читальні, вносила до них енергію та запал. Нині в такими явищами на жаль, різко стрічаємося. А це недобре, і то недобре в першій мірі для самої молоді.

творення і за державні гроші утримуваних партій, що мають себе українськими, а складаються з продажних, дезморалізованих шкідливих українського народу

Народній Зїзд.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ 771.

посла Сергія Хруцького і тов. з Українського Клубу до п. міністра справедливости в справі суперечної а приписами обов'язуючих законів конфіскації цілої нмаки уступів програми і резолюцій Народнього Зїзду політичної партії: Українське Національно-Демократичне Об'єднання.

Державний прокуратор при окружнім карнім суді у Львові скаржився у львівським шовенику „Діло“ а дня 28. листопада 1926 р. Ч. 265:

1) В статті під написом „Програма Українського Національно-Демократичного Об'єднання“ в цілости або в частині отсі уступів.

І. Політичні справи.

Українське національно-демократичне Об'єднання вважає шкідливою діяльність усіх т. зв. інтернаціональних партій, що закликають до класової боротьби та пропагують співпрацю з польськими чи російськими і тим ослаблюють національну силу українського народу. Народній Зїзд закликає український національний тїлбор до поборювання політики цих партій.

12. Народ. Зїзд закликає всі національні українські партії до політичної співпраці з Українським Національно-Демократичним Об'єднанням

13. Народній Зїзд доручає Цікальському Комітетові Українського Національно-Демократичного Об'єднання та його президії вийти в тісний політичний контакт з тими повновладними меншостями в Польщі, що

3) В статті під написом: „Резолюція Народнього Зїзду“, II. В справах громадської самоуправи — сконфісковано такий один уступ:

І. Народній Зїзд стверджує,

На території Східної Галичини розмала польська влада понад 2.500 сілських рад (80 проц.) і всі майже повітові та міські ради. Нових виборів до розмаланих установ польська влада не зарядила, хоч на основі обов'язуючих у Сх. Галичині законів, була до того обов'язана. Натомість поназначувала наказних комісарів з т. зв. призначеними радами, що довели громадське майно до повної руїни.

3) В статті під написом: „Резолюція Народнього Зїзду“, III. В культурно-освітніх справах — сконфісковано такий один уступ:

5) В статті під написом: „Резолюція Народнього Зїзду“, Земельна справа — сконфісковано отсей IX уступ:

IX З уваги на те Народній Зїзд, обстоюючи перехід великої земельної власності без викупу в руки українських налосемельних і безземельних селян:

8. Народній Зїзд закликає до боротьби за повну амністію для всіх політичних в'язнів.

9. Народній Зїзд стверджує, що зариски кордоном на українських радях. землях відбуваються в українській державі великі національні злидні. Там росте національна культура, кріпне національна сила, там наживають тепер процеси, що скорше чи пізніше віддадуть на Україні суверенні права всьому українському народові

З огляду на те, що вгорі сконфісковано львівським прокуратором уступів з якого рази не порушують принципів обов'язуючих а польській республіці законів, запитують підписати:

1) Чи п. міністрові є відома та конфіскація?

2) Що п. міністр зарядить, щоб в будучині не повторювалися того рода конфіскації?

Варшава, 10. грудня 1926.

Підписи.

Панітоянов: Рідна Школа — це неродня фортеця, це панний захисник дрібних аклітети!

10. Народній Зїзд визнає все українське громадянство до безоглядного поборювання всіх польської владою циту

„Просвіта“ в минулому році.

На основі звіту з діяльності.

Минулий рік зазначився в діяльності „Просвіти“ перш за все значущими організаційними успіхами. І це зовсім природно. Маючи підставу крила та спараліжований розмах у видатній ділянці нелегким підкованотою нестачі коштів, берманичі „Просвіти“ перекинули всю свою енергію й ініціативу на організаційну ділянку. Вони зробили це свідомо, певні в тому, що організаційна праця мусить лягти в основу всієї іншої культурної роботи. Без підготування відповідного ґрунту, без налагодження цілого організаційного механізму важко було б знайти тріс-у вісти-у для доцільного й систематичного розгортання ширших освітніх планів. Та всеж, не зважаючи на те, не зважаючи на свого роду „дирму кампанію“ в організаційній ділянці, „Просвіта“ не всюди дійшла до передової організації річчя.

Переглядаючи щогорічний друкований звіт і порівнюючи його з картограмими, які мають теперішній стан організації доячень „Просвіти“ з передовими, ми в цьому наглядно переконуємося. Правда, під деяким оглядом теперішній організаційна робота навіть перевищила передові успіхи й що більше поширилася на ділянку мало розвинутої, або й зовсім не оброблюваної перед війною. Перед війною було наприклад лише 77 філій „Просвіти“, з кінцем минулого року їх було 81, з цього року є їх уже 83. Є це велике досягнення, коли зважити, що „Просвіта“ до освітньої й організаційної, так і культурно-творчої роботи по читальних повинна виходити від таких оточених осередків як філії „Просвіти“. Позава, не всі філії стояли на висоті свого завдання, та всеж більшість їх виконувала своє почесне завдання добре і справно.

Центральна дбала про загальний напрям освітньої роботи й в тій цілі удержувала з філіями безперервний контакт, чи то при допомозі писем, об'їзників, чи при допомозі живих зв'язків (відбуло 81 поїздок переважно до філій), чи накінець при допомозі окремих освітніх анкет. В звітному році відбулося дві таких анкети: в лютому й жовтні. Обидві були у Львові й в обох приймали участь делегати або урядники філій. На них обговорювано координацію та гармонійність освітньої праці в цілому краю. Крім

ФІЛІ Є СКРІЗЬ!
Всесвіт є позний музики і співу. — Тільки ловити!!
НАМІПШИМ, БО ТРЕВАЛИМ
ДАРУНКОМ Є РАДІО!
Високо прецізійні вироби
„Point Bleu“

(„ГОЛУБИЙ ПУНКТ“)

не завели ще нікого:

Слухавки

легкі — естетичні — не дорогі,

дешевий безтубовий

Голосник

прецізійний опірник

Superton III.

прецізійний опірник

виробу фабрики „Ідеаль“.

„Reostat“

— зворотна точка в техніці
лампового відбору —
також

„Multidyna“

універсальна цівка

„Temposkop“

годинниковий прилад, що контролює перерви в аудіючих і б.и.

СКРІЗЬ ДО НАБУТТЯ

того відбулося дві анкети, одна у Львові, а друга в Перемишлі, присвячена виключно освітній праці на західних окраїнах. Незвичайно від-

радним явищем є та обставина, що „Просвіта“ поширює свою організаційну сітку на Лемківщину, що перед війною була для неї майже

недоступною та ухилила за нездобу „твердиню“ кацапства, що нині там цілковито збанкрутувало.

В листопаді відбувся перший в нашій історії збір представників аматорських театрів з усіх західно-українських земель. Ними „Просвіта“ заохочувалася дуже широко, бо всі вони майже існують при читальних „Просвітах“, як їх секції, а також тому, що вважалося доцільним перенести діяльність аматорських гуртків покладеним засобом у ширенні освіти. На тій ділянці „Просвіта“ почала зовсім нову роботу, яка їй перед війною не була до тої міри близькою. При Головному Відділі існує окрема Театральна Комісія, що інтензивно працює над поглибленням організаційним та змістом оформленням усього нашого аматорського руху. Аматорський рух росте стихійно. Коли з кінцем минулого року було 740 аматорських гуртків, що організаційно були зані в Театр. Комісію, то перед звітового року зросло їх до цифри 1190. Немає ж це представлення вже поважної сили, яку слід використати. „Просвіта“ бачить, робить це між іншим допомогти окремого першочисного видання п. і ський Театр“.

Коли кинемо оком ще ділянками в праці Товариства були йому мало або зовсім перед війною, то стрілими відрадинним явищем, як маніфест бібліотеки. Є їх тепер 34 і всі вони в русі, а підготовляється ще 5 нових комплектів. В комплектах є 1840 книжок вартості 4.148-70 зол. Бібліотеки обслужили 107 місцевостей і 11.698 читачів. Мають вони певний великий попит.

На інших ділянках чисто організаційних досягнень „Просвіта“ передової річчя ще не досягнула. І так перед війною було вже 2944 читальні, з кінцем минулого року було їх 2020, а тепер є 2473. Отже за звітний рік прибуло аж 453 нові читальні. До передової організації вже не далеко і при такій самій інтензивності організації, як було цього року, вже в слідуючому можна буде дійти до передового стану, а навіть його перевищити. Передові читальні мали 504 власних будівель. Війна знищила їх майже цілковито. Повоєнне життя в читальнях знаменується між іншим величезною тягою до будови або відбудови власних домів. Вже з кінцем минулого року було 395

копитом по нозі. Аж закрутився під нею, як вуш.

Хазяїн сплюнув і потісав коні сам. Володька алячкий був парій, хоч була нагода відпочити.

Піт дзвонив з нього дощем. ноги юшійні тверду й зісподу, в очак стояли сплоси, а в голові безпідрадні думки. Доки буде так мучитися? Що врятує його?

Ні, він укріє від цієї праці. Вже, мабуть, так назирився: у боку коза, спини тяжко випростати. То-ж які спогляска подавав на хуру! Він спова видаки втору, а сніп його домішу, а такі подавав по чотири й по п'ять кіп у день, не й у яку спечку! Ось і тепер радий-би провалитися у землю, щоб хоч трохи охолонуть. Володька витріб сирішої землі зі сніпби й діг на неї голім жвапотом та обличчям.

Від утоми вже очі запаринилися на сон. Радтом:

— Ти довше будеш там вилежуватися, де-сямо чортів...!

Володька скочив передкиваний, мов ланця. І вже прагнув до самого заходу сонця. Так було щодня.

Аж ось нечаче настав відпочинок. Нехай. Сногів не познали. Хазяїн послав Володьку насти коні.

Володька розгладжувався під копою й думав на самоті помірковувати про свою долю. Але... Ось прилетів на конях один пастушок, друшій... Чебарон була ціла черв'яка.

Николо почував себе Володька серед цих джмелів: ліба вони злихоті, що таке базар, хіба вони були на волях? А ті пристають: снігана зар-бав у Вакуля, як голуб, яка праця...

Зібравши потрібні відомості, пастушок бачив як звертався до Володьки, але врані про нього мову.

— Дурний, що зовнішнього вигляду нічого

служить. Він і за старого режиму шукав собі дурнища і тепер...

— Сам ти дурний! — відповідає за Володьку инший. — А як хлопцеві нема де дітися, — то що йому, топтатися?

— На біса топтатися? Нехай пристає у прийми до Ганьки Забалюкової. У неї так само померли батьки. А зате є земля, корова й хата...

— І двох задишів, — хтось додав.

— Ну, ти думаєш, що страшно? Ти не бачив, як вона зливається в роботі. Дарма, що мала.

— Киньте ви про Ганьку мову. У неї вже є на оці. Он Тютій Микола так само один і має коні, хату й землю... А ви тут стрепчите якогось голодранця...

Володьку аж коробило від такої непристойної мови про нього. Та й на біса здалася йому та Ганька? Він бачив її, вона недалечко від Вакуля жила: беззизика, нимарката...

Так і плонує-би одному й другому...

На шаста, мова перейшла в инший бік.

— А я вам кажу, хлопці, що нема роботи на хазяйство женитися. От, приміром, той самий Вакуля. Має землю, худобу, — а ви подивіться: й сам підірвався. Й Вакуля вже окар-вач ходити... Оце й усі втіха. Я вам кажу, що при наших мужицьких порядках — робити й грудний — то не будеш людиною. Я поймаю — сохкоз. У них сивалка, у них жинварка, молотарна... Або ви бачили, як на степу отой трактор пороз?

— Ой-же вернув — бохай йому чорт!...

— Ну й вернув, ото вернув!...

— Твоя лаштанка, мабуть, за місць не на-дриняє, як він за дещо...

— Ну що в них за мова? — дивувався Во-

лодька, втісав до коні. Володька взяв це за нагоду, щоб перейти під ту копу.

Сюди, нечаче навіяли вітерцем, що подавав з боку міста, прилинули спогляди бруківаних вулиць, телеграфні дроти, базарний рух, гуркіт...

Десь розгулює Хведько. Щасливий! А Митяка! Сидить певно в тюрмі, та що йому? Нічого не робить, спить певно скільки захоче, а тут відкози служить, ще ні разу не виспався як слід... Ось і зараз не знати що дав би, щоб заснути, а хіба-ж можна?...

Коли виверється з цього пекла? Покинути... Та куди піде, до кого прихилиться? Бездомний, без матері... Без матері! Володька заридав, пригорнувшись до півкони.

Знемігся.

Та якось опинився у своїй кімнаті. Він тільки-но прокинувся, так солоденько похмів, аж гудь! — аж гудь! — мати приїхала.

— Ах ти маленький! Мій золотенький! Здоровий? Ніхто не зобігав? Хватило їстотний! Біленький, виголодався... — Мати пестить і цілує. — Володька радий, радий — мало серце не вискочить.

— Ось на тобі хлібця з маслом, пока я спечу яччок...

Володька смакує, лежачи в ліжку. Радтом.

— Ти, пастух! Он коні в оці...

Володька скочив на ноги. Нічого не розумів і не бачив.

А злидусь!

— Біжи скоріш, виганяй!... Он Сак, Сак де...

Коли Володька отримав, його коні були подивані, а верховець, ренетуючи, помахував у його бік батоном.

— Пропав! — майнула думка. — й Володька пустився тікати. Біг у напрямку міста. (Продовження буде.)

Англіїська політика знову може похвалитися новим успіхом у своїй протирадянській акції. Антисовітський фронт, якщо мати на увазі сусідуючі з СРСР держави (я не народи) знову становить один суцільний вал під проводом „санакційної“ Польщі. Яка буде відповідь радянської дипломатії, як вона проявиться і в якому місті, важко покищо передбачити.

Жіночі модні матер'яли

Шовки, Полотна

Мужеські сукна

1933

15-2

ПРОДАЖ

ФІРМА
РОМАН

ЗУБИК

Львів, Галицька 16.

II.

„Помітне було — пише Бенівіль — аусидля, яким держано представника Польщі осторонь женецьких переговорів. Залеський має чого жалкуватися. Варшава і Прага мають враження, що їх закинуто і посіячено. Враження це алучне. Закінчення не відповідає ситуації ще більше, ніж намірам французького представника... Річ неможлива заікавити нині французького виборця поліеми, які могли би доконати в Східній Європі. Потайна доктрина нині вимагає, щоб Польки і Чехи викрутчилися самі. Зрештою ледви один горожанин на десять був би здібний показати на карті положення цих народів. Коли, посвячуючи їх, можна купити супокій і мир, то бажання французької немокрації будуть вповні завершені. Цей спосіб думання висловлюється в політиці Бріана. Ось чому він схильний махнути рукою на заміти конференції амбасадорів проти Німеччини. Немає можна захитати Льо-арно і Гуарі оглядами на укріплення Кенігсбергу? Безсумнівно, ні. І це оше про все.

„Це нечисті правди. Та їх треба вазати. Французька демократія чхає (sic: „s'en fiche“) на Польщу і Чехію. В глибині душі своїй вона думає, що ці краї можуть здохнути (sic: „crever“). Нехай вони не роблять собі що-до цього ілюзій...”

Таке писав Бенівіль перелучора. А нині він з приводу женецького компромісу пише: „Ось так уже був доконаний перший розбір Польщі тому 150 років. Вержен (французький міністр загран. справ) казав 1775 року:

Франція перестала займатися спасенням Польщі; вона перестала давати поради польським патріотам з тої простої причини, що вона не могла їх піддержувати ні своїм впливом, ні своєю зброєю...

Легко передбачити день, коли

в Парижі знов так само будуть го ворити...

„А в Лондоні? Розбір Польщі прийнято там такими думками і почуваннями, які імовірно ще зазисмо завтра:

Хоча полія ця, надзвичайна і несподівана, і викликала оправдані побоювання за будучину торгівлі, то Його Величність усе таки не вважала її такою важною, щоб спокіятися їй прямо або посередньо...

Бенівіль кінчить: „Це стара історія. Та вона може знов статися сучасною“.

III.

Чехословаччина, яка має на чолі своєї держави Масарика, мужа виімово політичного розуму, а на чолі своєї заграничної політики Бенеша, котрий багато денного навчався в часі своєї воєнної еміграції і своїх післявоєнних студій міжнародних справ Європи, — Чехословаччина розпочинає супроти тієї гіркої правди пригтовляти ратуноківі міри: угода з чеськими Німцями і Словаками, то тільки перші кроки. І ші, без порівняння радикальніші, мусять піти їх слідом. Радикальніші також у тім зміслі, що само навіть імя „Чехословаччини“, імя узурпаторське і провокує, мусить щезнути. Його місце мусить заступити назва нестральна, присмилова однакова для всіх народів, назва, яка констатувала би абсолютну законну й політичну рівність усіх народів нової конфедерації на зразок Швайцарії або Союзу Радянських Республік...

Іншого ратунку нема, ні для теперішніх верховодів у Празі, ні в подібних державних творцях на Сході Європи. Тай питання ще, чи навть це — окончний ратунок.

Про політичне і міждержавне явище великої Польщі ми теж позволим собі висловити тут кілька думок і уваг, якби — якби не огляд на засліпленість львівської польської цензури.

Тож лишімо що справу — покищо бодай.

В. Левницький

Засуджена політика.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 16. грудня 1926.

I.

Жак Бенівіль — безперечно один з найбільш авторитетних вл вавих і читаних публіцистів сьогоднішньої Франції; в длянці заграничних віноносін він мабуть таки найерший. Визначний ерудит у питаннях економії і історії, він має за собою роки заграничних студій і подорожей. Його монографії про Людовика II. (баварського), про Бісмарка, про Італію належать до найкращих у цих областях. Його книга про „Політичні наслідки мира“ (версайського) представляє собою варту річну славу книжки Канна про „Економічні наслідки мира“. Його одностомова „Історія Франції“ чи слиться нині просто класичною, а розійшлася вона вже в кількох сотнях тисяч примірників. Немає йому пари в умілости звязкого, малословного та змістового вкляду: тут він ученик Вольтера. Він редактор одного з найповажніших „товстих“ двотомних Франції тай постійний співоробітник кількох щоченників, націоналістичних і республіканських. Його передові статті — прикраси щоденника „Petit Parisien“, газети, яка з усіх газет сета має найвищий тираж.

Бенівіль — ворог Німеччини й

Радянського Союзу; яко такий він не може не бути горячим другом Польщі, і то Польщі великої, як найбільшої і найдужчої. Тільки Польща, і тільки мочуча Польща, адатна, на думку Бенівіля, стати Франції в пригді, себто в момент французько-німецького конфлікту.

Річ зайва доказувати нашому вгядові, на яких крихких підставах виросла ця польська концепція французької політики. Поглядаємо тільки що найбільшій після Рашлє французький дипломат Талейран у своїй політиці і в політичній завізанні придержувався не раз про тивної думки про Польщу і її корисність для Франції. М. бути не помидеємось, коли помічаємо, що коли Бенівілева думка була й думкою Клема са, то Талейранові погляди що раз живіше зазначаються в політиці Бріана. Очевидно, ніхто краше Бенівіля не здає собі справи з цього; ніхто завагітше й доілініше не боронить великопольської політичної орієнтації перед небезпеками і перспективами Люкарія, Гуарі, Женеви; для галицького громадянина це ще один резон познати містих з Бенівілевими аргументами і страхіттями. Наведемо їх у виривках з кількох статей Бенівіля, написаних після останньої женецької сесії.

ГОРДИН БРАСЮК.

БЕЗПУТНІ.

Сучасна фільма.

(Продовження).

— Ну, — вирішив, добігаючи додому — тепер зачнююсь у кімнаті й пікуди не буду ходити.

— Хава нада, малчик?

Володьку кинуло в жар. В його хаті сидів дядя.

— Тут моя мама живе! — ледве вимовив.

— Пашоа воі! Я здеє живу.

І Володька кулею вискочив на двір. Світ закрутився. Нарешті зрозумів. Перед ним стояв Михайлик.

— Знаєш, де твоя мати? Поїздом зарізана.

— Ах ти... — хотів наскочити, але потонинившись запитав:

— Брешеш?

— Сй-бо, правда! У нас одна тітка казала, Володьку різнуло в серце. Він вереснув, як підкошений, упав. З його грудей виривався такий стражденний крик, що здавалось, сама земля застогнала.

З хати вийшов Котасць і Кривий.

— Малчик, не плач. Іди до мене! — вітавав.

Володька, згадавши, що замість матери в їх кімнаті живе одей чужий — ще дужче зайшовся. Тоді Кривий нагнувся і майже силою потяг його до себе в квартиру.

Брудні стіни захищали від плачу, менша дітвора Кривого задивно озирала Володьку. Він лемігся. Упав на тапчан і вкє стіха хлипав. Нерозгадані питання сверлом крутили: де діється? що буде з ним?

Була-ж мати. Говорила, догавдала... А як

5) любила! — й знову кровю обнипало серце. Скавудів, мов шени.

—о—

Одного ранку Кривий подав Володьці рукавиці.

— На ось тобі, та біжи на села. Ти вже не маленький. Там заробити хліба.

І Володька пішов. Байдуке в який бік.

А другого ранку він уже дрижав під тином в селі. Ноги так ламало, що боязко на них ступити. Та й куди поспішати? Один у чужому світі.

Коли-ж сонце пригріло, він підвівся, вибрав ліпший шматок хліба і повагом жував.

Добре, що напросив, — буде лежати й їсти. Поодазь вийшла до криниці жінка. Володька підійшов напиться.

— А відкід ти будеш? Хто в тебе є?

Володька охоче відповідав на всі запитання.

— А ти, хлопчик, згодився-б до кого на пастушка — пораяла вона. — Тепер ось підходять жінки. Люди нуджаються. Ось паші Вакуди що-року наймають хлопця до коней. Може й тебе приймуть-б. А тобі в них нічого було-б; недавно закололи свиняку, коропа в них є...

Володьці дивним видавалося взятись до якоїсь праці. Досі його ніхто не зобов'язував до цього. Вже хотів махнути рукою, та згадав: де-ж діється? Знов під тином мерзнути? Хай на пастушка. На конях він любить їздити, молоко теж...

Володька перебув у цієї жінки до вечора, а тоді його повила до Вакуди.

— Ти так хлопчик піби й підходящий для мене — казав Вакуда — тільки хто знає, яка з тебе робота буде. Ти-ж городський. А ви привикли там боснувати.

Аж злоть розбирала Володьку. Так і загибав-би отому мужику.

А Вакуда залі вік

— Будеш старатись — чоботи пошиб на зиму...

„Хе, чоботи!“ — аж тепер згадав Володька. Справа, що-ж він буде без чобіт робити зимом?

І проковтувавши образу, Володька згодився на літо пасти коні.

А поки що там буде, він очікував на вечерю молока. Та Вакудиха подала тільки юшку.

Після вечері кинула на довілку мери, застелила драгінною, другу під голову й наказала:

— Лігай, хлопче, завтра рано треба вставати.

Лігаючи, Володька думав: зовсім так Хведько своєму Бобчиківі стелить.

—о—

Жинив в самій гарячці.

Володька вперше спробував, як добувають хліб. Його бліда обличчя полушнєсь і поруділо, як старезна хазяя, ноги акрили чорпоземлем, а на одній з них атрилася туля — подарунок карой.

Приорковали стерню. Володьці вперше довелося водити коні в плаузі. Підруча, кара, несамоовито одмакувалась головою від мух. Володьці разпороз видавалося, що вона хоче його вкусити. — він кидав порооди й ратувався від небезпек. Хазяїн кляв і його й кару. А тут ще доводилося ходити босими ногами по стерні, немаче по голках. Володьці часом хотілось плакати, але потім — забував; сніх було давитись під ноги, оберігатись карой, підганяти борознього й на хазяїна оглядатись.

Дійшло до того, що Володька, скачучи на одній нозі, затримав коні.

— Хаосини гадого! — гримнув хазяїн.

Володька з переляку набіг наперс, щоб догодити гнізому, а в ту мить кара занула